

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A választottbíróság eljárása, avagy a választottbíráskodás Polgári perrendtartás
szerint lefolytatott peres eljárással szinkronizáló és egyedi szabályai**

Szerző:

Dr. Kész Livia

Szeged,

2015. január

Bevezetés

Tanulmányomban a választottbíróság eljárását kívánom bemutatni, annak a Polgári perrendtartás szabályozta elsőfokú polgári peres eljárással szinkronizáló szabályozási körei és specifikus rendelkezései mentén.

1. A felek egyenlő elbánásban részesítésének követelménye

A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbtv.) 3. §-a lehetőséget nyújt a jogvitában érdekelt felek részére a konfliktus feloldása érdekében a bírósági peres eljárás helyett választottbírói út igénybevitelére azzal, hogy az eljárás során a feleket egyenlő elbánásban kell részesíteni, és mindegyik félnek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy ügyét a bíróság előtt előadhassa (Vbtv. 27. §). Ezen rendelkezéssel összhangban áll a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. §-nak (1) bekezdésében megfogalmazott alapvetés, mely szerint a peres bíróság feladata - összhangban az 1. §-ban foglaltakkal - ,hogy a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse, ily módon lehetőséget nyújtson a bírósági út igénybevitelére és a jogvita pártatlan eldöntésére.

2. A tisztességes eljárás elve

A felek egyenlő elbánásban részesítése és a jogviták pártatlan elbírásának dogmájához kapcsolódóan mindkét eljárás alapelveként fogalmazódik meg a perben való tisztességes eljárás követelménye, melynek szellemében a választottbírósnak közölnie kell a felekkel, ha a perben felmerült tények, adatok alapján meghatározott semmiségi ok fennállását észleli, valamint a feleket tájékoztatnia kell arról, hogy ehhez képest milyen bizonyításra lehet szükség, valamint lehetőséget kell adnia a feleknek a bizonyítási indítványaik, érdemi nyilatkozataik e körben való megtételére is, melynek elmulasztása esetén a felek ügyük eloldásához való joga sérül, mely

megalapozza a választottbíróági ítéletnek a Vbtv. 55. § (1) bekezdés c) pontja alapján történő érvénytelenítését (EBH.2011.2421.).

A polgári peres eljárás során a Pp. 8. §-ában megfogalmazottak értelmében a bíróság köteles biztosítani, hogy a felek és a per többi résztvevője jogaikat rendeltetésszerűen gyakorolják, perbeli kötelességeiknek eleget tegyenek, valamint köteles megakadályozni minden olyan eljárást, cselekményt vagy egyéb magatartást, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt is, amely a per elhúzására irányul, vagy erre vezethet, e körben a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles, mely figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is azzal, hogy a bíróság az ezzel ellentétes magatartást tanúsító felet vagy képviselőt, illetőleg más perbeli személyt pénzbírsággal (Pp. 120. §) sújthat, továbbá a Pp. 3. § (3) bekezdése értelmében köteles a jogvita eldöntése érdekében a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről előzetesen tájékoztatni.

3. Az eljárási szabályok meghatározása

A választottbíróági eljárás sajátossága, hogy a felek a követendő eljárás szabályaiban - a Vbtv. keretei között - szabadon állapodnak meg azzal, hogy e körben valamely állandó választottbíróság eljárási szabályait is kiköthetik, megállapodás hiányában a választottbíróság az eljárási szabályokat - a törvény keretei között - belátása szerint határozza meg (Vbtv. 28. §). Mindezek alapján a választottbíróági eljárásnak a polgári perrendtartás nem háttérjoga, következésképpen a választottbíróági ítélet érvénytelenítését sem lehet kérni azon alapon, hogy a választottbíróság a Pp. rendelkezéseit nem alkalmazta (BH.1999.471., EBH.1999.128.).

4. A nyilvánosság kizárása

Míg a polgári perrendtartás értelmében a bíróság - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el (Pp. 5. § (1) bekezdés) és a nyilvánosságot

indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről csak abban az esetben zárhatja ki, ha az minősített adat, üzleti titok, vagy külön törvényben meghatározott más titok megőrzése végett feltétlenül szükséges, illetve annak indoka a közérkölcös vagy kiskorú védelme, valamint azt az ügyfél a személyiségi jogainak védelme érdekében maga kéri. A bíróság a nyilvánosságot különösen indokolt esetben a tárgyalásnak a tanú kihallgatással érintett részéről is kizárhatja, ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelte el és a zárt tárgyaláson történő meghallgatás a tanú, illetve a hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében feltétlenül szükséges. Mindezek alapján tehát míg a Pp. alapján eljáró bíróság előtti per alapesetben nyilvános és csak a fent felsorolt esetekben van lehetőség indokolt határozattal a nyilvánosság kizárására azzal, hogy zárt tárgyalás esetén is a bíróság a határozatát nyilvánosan hirdeti ki (Pp. 5. § (3) bekezdés), addig a választottbíróági eljárás - a felek ellenkező megállapodása hiányában - nem nyilvános (Vbtv. 29. §).

5. Az eljárás nyelve

A bírósági peres eljárás rendjét rögzítő Pp. értelmében az eljárás nyelve a magyar, a magyar nyelv nem tudása miatt azonban senkit nem érhet hátrány, erre tekintettel a bírósági eljárásban - nemzetközi egyezményben meghatározott körben - mindenki jogosult anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. Abban az esetben, ha a perben részt vevő, meghallgatandó személy a magyar nyelvet nem beszéli, és az általa használt nyelvben az eljáró bíróságnak nincs kellő jártassága, a bíróság köteles tolmácsot alkalmazni (Pp. 6. és 184. §). Ezzel szemben a választottbíróági eljárás során használandó nyelvben a felek szabadon állapodhatnak meg, ilyen tartamú megállapodás hiányában, az eljárás nyelve a magyar azzal, hogy a felek eltérő rendelkezése hiányában az ekként meghatározott nyelvet kell alkalmazni a felek nyilatkozataira, a tárgyalásra, a választottbíróág határozatára és bármely más közlésére is (Vbtv. 30. §).

6. Az eljárás helye

A polgári perrendtartás értelmében a bírósági tárgyalás helye, a Pp. 22-23. §-a szerinti hatáskörrel és a 29-41. §-ig terjedően szabályozott általános, illetőleg egyéb illetékességi okok alapján illetékes bíróság hivatalos helyisége azzal, hogy a tárgyalást csak a törvényben szabályozott fontos okból lehet más helyre tűzni (Pp. 125. § (5) bekezdés).

A kivételek körébe tartozik a Pp. 176. § (1) bekezdésében szabályozott azon eset, amikor a tanú aggkora, betegsége, testi fogyatkozása vagy más ok miatt a bíróság előtt nem jelenhet meg, ezért a bíróság a tanút a lakásán, illetőleg tartózkodási helyén hallgatja ki azzal, hogy annak helyéről és idejéről a feleket és a tanút előzetesen értesíti.

Kivételt jelentenek továbbá a Pp. 188. § (1) bekezdésében rögzítettek is, miszerint szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetve megvizsgálása szükséges.

A hatáskörrel rendelkező, illetékes bíróság hivatalos helyiségén kívüli tárgyalás megtartásának további esetét képezi a más bíróság által nyújtott jogsegély intézménye is, melynek keretében a peres bíróság a területén, vagy székhelyén kívül teljesítendő bírói cselekményeket megkeresés útján foganatosítja (Pp. 44. §), továbbá, amennyiben a bizonyítási eljárás tárgyaláson történő lefolytatása jelentős nehézséggel, vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, a peres bíróság azt a járásbíróságot keresi meg, amelynek területén a kihallgatandó személyek laknak, illetőleg amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben eszközölhető azzal, hogy a Budapest területén foganatosítandó bírói cselekmények teljesítésére az igazságügyért felelős miniszter rendeletével kijelölt bíróságot kell megkeresni, illetve a perbíróság székhelyén működő járásbíróságot a bizonyítás lefolytatása végett megkeresni nem lehet (Pp. 201. §).

A fentiekkel szemben, a választottbírósági eljárás keretén belül a felek a választottbíráskodás helyében szabadon állapodhatnak meg, ilyen megállapodás hiányában a választottbíráskodás helyét a bíróság az eset körülményeit figyelembe véve állapítja meg azzal, hogy az állandó választottbíróság csak az alapító okiratában meghatározott székhelyén járhat el,

továbbá az eljáró tanács - ha a felek másképpen nem állapodnak meg - a bírák közötti megbeszélés, a felek, a tanúk, vagy a szakértők meghallgatása, valamint a tárgyak, okiratok megszemlélése céljából más helyen is összeülhet (Vbtv. 31. §).

7. Az eljárás megindítása

A Pp.-ben szabályozottak értelmében a polgári peres eljárás a polgári ügyek körében felmerült jogvita, az annak elbírálására irányuló kérelemmel indul el, mely kérelmet csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő, a kérelemhez a bíróság kötve van, és azt nem alakszerű megjelölése, hanem tartalma szerint veszi figyelembe (Pp. 3. § (1) és (2) bekezdés).

A perindító kérelemben, azaz a keresetlevélben fel kell tüntetni

- a) az eljáró bíróságot;
- b) a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét, és perbeli állását;
- c) az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tények és azok bizonyítékainak előadásával;
- d) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható;
- e) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem) (Pp. 121. § (1) bekezdés).

A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot, illetve annak másolatát (kivonatát), amelynek tartalmára a felperes bizonyítékként hivatkozik, vagy amely a bíróság hatáskörének és illetékességének megállapításához, valamint a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek az igazolásához szükséges, kivéve, ha az adatokat személyi igazolvánnyal is lehet igazolni, ennek tényére a keresetlevélben utalni kell (Pp. 121. § (2) bekezdés).

Kötelező jogi képviselet esetében a keresetlevélhez csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását, illetve a képviseleti jogot igazolni kell, továbbá amennyiben a felek között a jogvitában közvetítői eljárás volt folyamatban, a keresetlevélben erre utalni kell és ha a felperes rendelkezik telefonszámmal, faxszámmal, illetve e-mail címmel, azt a keresetlevélben fel kell tüntetni (Pp. 121. § (3)-(5) bekezdés).

Valamint abban az esetben, ha a peres felek jogi személy gazdálkodó szervezetek, az egymás közti jogvitájukban a keresetlevél benyújtásával egyidejűleg igazolniuk kell, hogy a keresetlevél benyújtása előtt megkísérelték a jogvita peren kívüli elintézését (Pp. 121/A. §).

A felek eltérő megállapodása hiányában az eseti választottbíróági eljárás azon a napon indul meg, amelyen az ellenérdekű fél a vita választottbíróság elé utalására irányuló nyilatkozatot kézhez vette, míg abban az esetben, ha a felek a jogvitájuk eldöntésére állandó választottbíróságot kötöttek ki, az eljárás a keresetlevélnek a választottbíróséghez történő megérkezése napján indul meg (Vbtv. 32. §) azzal, hogy a felperes a felek, vagy a bíróság által meghatározott határidőn belül köteles előadni kereseti kérelmét, az azt alátámasztó tényeket, a vitatott kérdéseket, míg az alperes köteles az ezekre vonatkozó válasziratát előterjeszteni, azonban a felek a perbeli nyilatkozatuk megkívánt tartalmát illetően eltérően is megállapodhatnak és a felek a nyilatkozataikkal együtt mindazon okiratot is előterjeszthetik, amelyek megítélésük szerint az ügygel összefüggnek, hivatkozhatnak továbbá minden olyan okiratra, vagy egyéb bizonyítékra, amelyet az eljárás során elő kívánnak terjeszteni.

8. A szóbeli tárgyalás, az írásbeli eljárás, a bizonyítás és a mulasztás

A polgári peres eljárás rendjét rögzítő kódex (Pp.) szelleméből következően a per fő szabályként tárgyaláson zajlik, azonban mindazokban az esetekben, amikor a törvény értelmében vagy a bíróság megítélése szerint valamelyik felet meg kell hallgatni, s a meghallgatás a tárgyalásig nem halasztható el, a felet fel kell hívni, hogy a felmerült kérdésben írásban nyilatkozzék, vagy nyilatkozatának jegyzőkönyvbe vétele végett az elnöknél jelentkezzék, továbbá a bíróság, ha szükségesnek tartja, a felet meghallgatása végett meg is idézheti (Pp. 113. §).

A tárgyalás menete akként alakul, hogy az első tárgyalás kezdetén a bíróság a jelenlévő feleket meghallgatja (Pp. 141. § (1) bekezdés), valamint a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el (Pp. 163. § (1) bekezdés), melynek keretén belül tanúkihallgatást fogantatosít (Pp. 167-176. §), továbbá, ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel

nem rendelkezik, szakértőt rendel ki (Pp. 177-183/A.§), illetve a Pp. 188-189. §-ában szabályozottak alapján, ha lényeges körülmény megállapításához, vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetve megvizsgálása is szükséges szemlét tart, valamint, amennyiben, ha a fél tényállításait okirattal kívánja bizonyítani, okirati bizonyítást folytat le (Pp. 190-199. §) azzal, hogy ha a fél kérelmében valószínűsíti, hogy

a) a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakaszában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna;

b) a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti;

c) valamely dolog hiányaiért szavatosság terheli;

d) a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi, a Pp. 207-211. §-ai alapján előzetes bizonyítást folytat le.

Mindezekkel összhangban állnak a Vbtv. 34. §-ában megfogalmazottak, mely szerint a választottbíróági eljárás során az eljáró választottbíróság a felek eltérő megállapodása hiányában köteles a feleket meghallgatni, lehetőséget adni számukra beadványaik előterjesztésére, a megjelent tanúkat és a 36. § alapján kirendelt és megjelent szakértőket meghallgatja azzal, hogy amennyiben olyan eljárási cselekményt foganatosít, amelynek célja tárgy vagy okirat megsemmisítése, a feleket kellő időben előzetesen értesítenie kell a tárgyalásról.

Mindkét eljárásban alapvetés a kontradiktórius eljárás követelménye, melynek szellemében a bíróság a fél által beterjesztett beadványt az ellenérdekű féllel-, a szakértői véleményt, más (okirati) bizonyítékot - melyet a döntés meghozatalánál figyelembe vesz - a felekkel közölnie kell (Vbtv. 34. § (3) bekezdés - Pp. 3. § (6) bekezdés).

Mindkét eljárásban a bíróság által foganatosított eljárási cselekményről jegyzőkönyvet kell készíteni (Vbtv. 34. § (4) bekezdés - Pp. 115-118. §).

A polgári perrendtartásról szóló törvény abban az esetben, ha a fél, vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül

mulasztott el, lehetőséget nyújt a mulasztás következményeinek igazolással történő orvoslására, kivéve, ha az igazolást

a) törvény kizárja;

b) a mulasztás következményei igazolás nélkül is elháríthatók, vagy a mulasztás bírói határozatban kifejezésre jutó hátránnyal nem jár;

c) a fél az igazolási kérelem folytán kitűzött újabb határnapot mulasztja el (Pp. 106. §).

Abban az esetben azonban, ha az első tárgyalást a felperes elmulasztja és megelőzőleg nem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást a távollétében is tartsa meg, a bíróság az alperes kérelmére a pert megszünteti (Pp. 136. § (1) bekezdés), mely rendelkezéssel összhangban állnak a Vbtv. 35. § (1) bekezdésében megfogalmazottak, melyek szerint a választottbíróság - a felek eltérő megállapodása hiányában - megszünteti az eljárást, ha a felperes a keresetlevelét elfogadható indok nélkül nem terjeszti elő.

A Pp. 136. § (2) bekezdése értelmében, ha az első tárgyalást az alperes mulasztja el és írásbeli védekezést nem terjesztett elő, a bíróság a felperes kérelmére az alperest az idézéssel közölt kereseti kérelemnek megfelelően bírósági meghagyással kötelezi, egyben marasztalja a felperes költségeiben azzal, hogy nem bocsáthatja ki a bíróság a meghagyást, ha a per megszüntetésének lenne helye, ezzel szemben a Vbtv. 35. § (2) bekezdése értelmében, ha az alperes válaszirátát nem nyújtja be, a választottbíróság köteles az eljárást folytatni anélkül, hogy a mulasztást a felperes állításai elismerésének tekintené.

A Pp. 136/B. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy amennyiben a folytatólagos tárgyalást, az ellentmondás folytán kitűzött és az alperes által elmulasztott tárgyalás kivételével, a felek bármelyike elmulasztja, a bíróság a tárgyalást a jelenlévő ellenfél, illetőleg a távollevő felperes megelőzőleg előterjesztett kérelmére tartja meg, de új határnapot is tűzhet az ügyben, azzal, hogy ha a bíróság a tárgyalást megtartja, a mulasztó felet a megjelent fél olyan kérelmeiről, tényállításairól és bizonyítási indítványairól, amelyeket vele még nem közöltek, tárgyalási jegyzőkönyv másolatának vagy az ellenfél által közölt előkészítő iratnak a megküldésével értesítheti és felhívhatja arra, hogy azokra észrevételeit előkészítő iratban, egyébként pedig a következő tárgyaláson szóval tegye meg. Ebben az esetben a bíróság a tárgyalás folytatására új határnapot tűz

ki azzal, hogy a mulasztó fél előzetesen közölt kérelmeket, tényállításokat és bizonyítási indítványokat úgy kell tekinteni, hogy a mulasztó fél a kérelem teljesítését nem ellenzi, a tényállítás valóságát nem vonja kétségbe, illetőleg a kívánt bizonyítást nem ellenzi, kivéve, ha ez a perben korábban tett nyilatkozatával ellentétben állna (Pp. 136/B. § (2)-(3) bekezdés). Mindezen rendelkezésekkel összhangban áll a választottbíróági eljárás azon szabálya, hogy amennyiben a tárgyaláson bármelyik fél nem jelenik meg, vagy nem terjeszti elő a bizonyítékait, a bíróság folytatja az eljárást és a rendelkezésre álló adatok alapján határoz (Vbtv. 35. § (3) bekezdés).

9. A bíróság által nyújtott jogsegély

A polgári perrendtartás és a választottbíráskodásról szóló törvény által szabályozott peres eljárásokat összekötő bírósági jogsegély jogintézményének alaptételei fogalmazódnak meg a Vbtv. 37. § (3)-(4) bekezdésében, melyek szerint, amennyiben a választottbíróág előtt a bizonyítási eljárás lefolytatása jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, a választottbíróág azt a járásbíróágot, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben lefolytatható (Budapesten a Pesti Központi Kerületi Bíróságot), megkeresi a bizonyítás lefolytatása, valamint a választottbíróág által lefolytatott bizonyítás során szükséges kényszerítő eszközök alkalmazása végett.

10. A határozathozatal

A választottbíróági eljárás lezárásaként a több bíróból álló választottbíróág - ha a felek másképpen nem állapodtak meg - szótöbbséggel hozza meg határozatát azzal, hogy többségi álláspont hiányában a tanács elnöke dönt, valamint eljárási kérdésekben az eljáró tanács elnöke is dönthet, ha a felek, vagy a választottbíróág tagjai erre felhatalmazták (Vbtv. 38. §).

A polgári perrendtartásról szóló törvény szabályozta polgári perben a bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben - ideértve a per megszüntetését is - végzéssel határoz oly módon, hogy a bíróság a határozatát ha tanácsban jár el, zárt tanácskozás

után szavazással hozza meg, egyenrangúság hiányában a határozatot szavazattöbbséggel dönti el akként, hogy a fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, és az elnök utolsónak adja le szavazatát. A szavazásnál kisebbségben maradó bíró jogosult írásba foglalt külön véleményét zárt borítékban az okirathoz csatolni. A tanácskozásról készült jegyzőkönyvet és a külön véleményt, csak a perorvoslat tárgyában eljáró bíróság, a fegyelmi eljárás kezdeményezésére jogosult személy, fegyelmi eljárás során a fegyelmi bíróság, valamint a Kúria jogegységi eljárás kezdeményezésére jogosult, illetőleg a jogegységi eljárást lefolytató tanácsa tekintheti meg (Pp. 212. és 214. §).

11. A határozat formája és tartalma

A választottbíróági ítéletet és az eljárást megszüntető végzést a Vbtv. 40. §-a értelmében írásba kell foglalni, és azt a választottbíróknak, illetőleg a választottbíráknak alá kell írniuk. A többi bíróból álló választottbíróság esetében a tagok többségének aláírása elegendő, feltéve, hogy az elmaradt aláírás hiányának okát feltüntetik. Ezen rendelkezésekkel összhangban áll a Pp. 218. § (2) bekezdése, mely szerint a határozat rendelkező részét a határozat kihirdetése előtt írásba kell foglalni és azt a tanács tagjainak alá kell írniuk.

A választottbíráskodásról szóló törvény 41. §-a szabályozza a választottbíróági határozat kötelező tartalmi elemeit, melynek értelmében az ítéletben és az eljárást megszüntető végzésben rendelkezni kell az eljárás költségeinek - ideértve a bírák díjának - összegéről és annak viseléséről, rögzíteni kell továbbá a döntés alapjául szolgáló indokokat, kivéve ha a felek egyezségét foglalták ítéletbe, illetőleg fel kell tüntetni az ítélet keltét és a választott bíráskodásnak a helyét azzal, hogy az ítéletet úgy kell tekinteni, mint amelyet a feltüntetett helyen hoztak. A fenti rendelkezésekkel párhuzamban állnak a Pp. 220-221. §-ában megfogalmazottak, melyek szerint az írásba foglalt ítéletnek tartalmaznia kell:

- a) a bíróság megjelölését és a bírósági ügyszámot;
- b) a feleknek és a képviselőiknek a nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c) a per tárgyának megjelölését;
- d) az ítélet rendelkező részét és indokolását;

e) az ítélethozatal helyének és idejének megfelelő keltezését, továbbá az ítéletnek a rendelkező részt követően tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy az ítélet ellen van-e helye fellebbezésnek és azt hol és mennyi idő alatt lehet benyújtani. Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást, az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell említeni röviden azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, utalni kell továbbá azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amely miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte azzal, hogy a jogról való lemondás, jog elismerése alapján hozott ítélet indokolásában a tényállás rövid leírása mellett csak a lemondásra, illetőleg az elismerésre kell utalni. Az eljárás folyamán hozott határozatokat csak annyiban kell megindokolni, amennyiben azok csak az ítélet elleni fellebbezésben támadhatóak meg. Abban az esetben, ha az ügy ténybeli és jogi megítélése egyszerű, az ítélet indokolásának csak a megállapított tényállás rövid leírását kell tartalmaznia, valamint - utalásként - az alkalmazott jogszabályokat kell feltüntetni.

Abban az esetben, ha a felek ahhoz hozzájárulnak, az ítélet indokolásának csak a már felsoroltakat kell tartalmaznia. Ez irányadó abban az esetben is, ha a fellebbezésre jogosultak e jogukról valamennyien lemondtak.

12. A határozat közzlése

A választottbírósi eljárás szabályai értelmében az ítéletnek a választottbírák által aláírt egy-egy példányát kézbesíteni kell a feleknek (Vbtv. 41. § (4) bekezdés), mely rendelkezés visszatükröződik a Pp. 219. § (1) bekezdésében is, mely szerint az ítéletet kézbesítés útján kell közölni a felekkel.

13. A határozat kijavítása

Mind a választottbírósági eljárásban, mind a polgári perrendtartás szabályozta peres eljárásban lehetőség van a hibás ítélet kijavítására. Míg a Vbtv. 43. § (1) bekezdés a) pontja akként rendelkezik, hogy amennyiben a felek eltérő határidőt nem állapítottak meg, az ítélet kézhezvételétől számított 30 napon belül az egyik fél a másik fél egyidejű értesítése mellett kérheti a választottbíróságot, hogy az ítéletben előforduló bármely névcserét, hibás névírást, szám, vagy számítási hibát, vagy más hasonló elírást javítson ki, illetve a bíróság a Vbtv. 43. § (3) bekezdése alapján eljárva ezen határidő alatt a hibát hivatalból is kijavíthatja, addig a Pp. 224. §-a értelmében a bíróság névcseré, hibás névírás, szám, vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti azzal, hogy a kijavítás tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat, azonban, ha a meghallgatásra kitűzött határnapot és ezen határnapot a fél elmulasztja, az a határozathozatalt nem gátolja, és a mulasztás miatt igazolásnak helye nincs. A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik a határozat kijavítását elrendelő végzést a kijavított határozatra, s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni, ha a határozat már kézbesítésre került a kijavítást feltüntető kiadmányt is kézbesíteni kell. A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek a határozat elleni fellebbezésre és a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs.

14. A határozat kiegészítése

A választottbírósági ítélet kiegészítésének - kivéve, ha a felek eltérően állapodtak meg - a határozat meghozatalától számított 30 napon belül előterjesztett kérelem alapján az ezen eljárás rendjét szabályozó törvény 44. §-a szerint akkor van helye, ha a választottbíróság olyan kérelem vonatkozásában, amelyet az eljárás során előterjesztettek nem rendelkezett azzal, hogy a bíróság a kérelem alapján, abban az esetben, ha azt indokoltnak tartja 30 napon belül - szükség esetén tárgyalás alapján - kiegészítő ítéletet hoz.

Az ítélet kiegészítésének hasonló szabályai találhatóak meg a polgári perrendtartásban (Pp. 225-226. §), azaz az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított 15 nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, vagy a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, avagy a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna nem rendelkezett azzal, hogy az ítélet kiegészítésére határozott kérelmet kell előterjeszteni, mely kérelemről a bíróság tárgyalás alapján határoz, és arról a feleknek vagy egyiküknek távolmaradása a határozathozatalt nem gátolja és a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye, azonban abban az esetben, ha a kérelemben a fél - az ellenfél egyetértő nyilatkozatának csatolása mellett - kéri, a bíróság a kérelemről tárgyaláson kívül határozhat. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítéletet hoz, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre és lehetőleg annak kiadmányaira fel kell jegyezni azzal, hogy a kiegészítés iránt előterjesztett kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására, az ítélet végrehajtására halasztó hatálya nincs, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítés iránti kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti. Abban az esetben, ha a bíróság az ítéletben nem rendelkezett olyan kérdéssel, amelyről rendelkezés a jogszabályi értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a bíróság a hiányosság észlelését követően haladéktalanul köteles hivatalból pótolni.

15. Az ítélet értelmezése

A polgári perrendtartásban szabályozott rendelkezésekhez képest teljesen egyedi, látszólag kvázi jogorvoslati eszközként megjelenő, valójában nem fellebbezési/felülbírálati eljárásnak tekintendő, a választottbíráskodásról szóló törvény 43. § (2) bekezdésében és a 45. §-ában megfogalmazott ítélet értelmezés jogintézménye, mely szerint, ha a felek eltérő határidőt nem állapítottak meg, az ítélet kézhezvételétől számított 30 napon belül a felek megállapodásának értelmében az egyik fél a másik félhez intézett egyidejű értesítéssel kérheti a választottbíróságot, hogy az ítélet meghatározott része, vagy pontja tekintetében, adjon értelmezést. Abban az esetben, ha a választottbíróság a kérelmet indokoltnak tartja, a kérelem érkezésétől számított 30

napon (illetve diszkrécionális döntése alapján további meghosszabbított határidőn) belül az értelmezést megadja, és az az ítélet indokolásának részévé válik.

16. Az egyezség

Mind a választottbíráskodásról-, mind a polgári perrendtartásról szóló törvény lehetőséget nyújt a feleknek arra, hogy a jogvitát, vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék. A Pp. 148. §-a értelmében a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti az egyezségkötést abban az esetben, amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri, tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételeének lehetőségéről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól azzal, hogy ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, azt a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújtják a bíróság az eljárást azzal folytatja, hogy amennyiben az egyezség megfelel a jogszabályoknak, azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben a jóváhagyást megtagadja és az eljárást folytatja.

A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek, a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek az egyezség végrehajtására nincs halasztó hatálya.

A választottbíróági eljárás során az ezen eljárás rendjét rögzítő törvény 39. §-ában megfogalmazottak szerint van helye a jogvita egyezséggel történő rendezésének azzal, hogy amennyiben a felek egyezséget kötnek, a bíróság az eljárást végzéssel megszünteti, illetőleg amennyiben a felek kérik, az egyezséget a megállapodásban rögzített feltételekkel ítéletbe foglalja, feltéve, hogy megítélése szerint az egyezség megfelel a jogszabályoknak.

A választottbíróági ítéletbe foglalt egyezség hatálya azonos a választottbíróság által hozott ítélet hatályával.

17. Az eljárás/per megszüntetése

Mind a választottbíróági eljárás során, mind a polgári perrendtartással szabályozott peres eljárás során lehetőség van az eljárás/per megszüntetésére.

A Pp. 157. §-a értelmében a bíróság a pert megszünteti:

a) ha a keresetlevelet már a 130. § (1) bekezdés a)-h) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítani;

b) ha a fél törvényes képviselőjét mellőzték és e hiányt a kitűzött, illetőleg a meghosszabbított határidő alatt, vagy legkésőbb annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig sem pótolták;

c) ha a bíróság az alperes kívánságára a külföldi felperest a perrel felmerülő költségek fedezése végett biztosítékadásra kötelezte, de a felperes a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig biztosítékot nem adott;

d) ha a felperes az első tárgyalást elmulasztotta;

e) ha a felperes keresetétől elállott;

f) ha a felek a per megszüntetését közösen kérték;

g) a fél halála vagy megszűnése esetén, ha a jogviszony természete a jogutódlást kizárja;

h) a fél kérelmére, ha megszűnt félnek nincs jogutódja;

i) ha jogi képviselő közreműködésével eljárni köteles felperes a megszűnt jogi képviselőjének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik.

A választottbíráskodásról szóló törvény 42. § (2) bekezdése értelmében a bíróság megszünteti az eljárást, ha

a) a felperes a keresetét nem terjeszti elő;

b) ha a felperes keresetét visszavonja, kivéve az alperes ez ellen kifogással él és a választottbíróóság a vita lezárásához fűződő jogos érdekét elismeri;

c) a felek az eljárás megszüntetésében megállapodnak;

d) a választottbíróóság úgy ítéli meg, hogy az eljárás folytatására bármi okból nincs szükség, vagy az lehetetlen.

Összegzés

A tanulmányom célja az volt, hogy a gyakorlatban is használható, könnyen áttekinthető csoportokba rendezett, összehasonlító módon adjak széleskörű képet a választottbíróági és a Polgári perrendtartás szabályozta elsőfokú polgári peres eljárás egymáshoz kapcsolódó és specifikus rendelkezéseiről.